

Van mit

nézni az Agrármúzeumban

A Debreceni Egyetem Agrármúzeumában látható kiállítás olyan érdekes, hogy talán még azokat is magával ragadja, akiknek mindössze annyi közük van a mezőgazdasághoz, hogy a lakótelepi erkélyen időnként meglocsolják a cserepes virágokat.

■ OROSZ CSABA

Mivel én is hasonlóképpen vagyok ezzel mostanában, amikor elindultam a cívisváros Böszörményi útján található DE Mezőgazdasági-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar (MÉK) Főépületében található Agrármúzeumba, nem gondoltam, hogy csaknem másfél órát fogok ott eltölteni. A hosszabb tartózkodás elsősorban Fekete Istvánnak, a MÉK Élelmiszertechnológiai Intézet tanársegédjének köszönhető, aki szinte minden kiállítási darabbal kapcsolatban tud valami érdekeset mesélni.

Az alapító „atya”

Amikor beléptünk a hivatalosan A Debreceni Agrárfelsőoktatás Hagyományai nevet viselő, – egyszerűen csak Agrármúzeumként emlegetett – intézménytörténeti állandó kiállítás csaknem 60 négyzetméteres termébe egy mellszobor fogadott, amiről azt mondta házigazdánk, hogy az Tormay Béla profeszort ábrázolja. – Azért jár ennek a nagyszerű képességű tudósnek, tanárnak itt fő hely, mert mind az oktatás, mind a tudomány te-

riületén kiemelkedő személyiség volt, és néhány éves debreceni igazgatói tevékenysége (1869-1873) meghatározó időszakot jelentett az 1868-ban alapított Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet történetében – fogalmazott Fekete István. Aztán egy 1866-os keltezésű dokumentum másolatát néztük meg, melyet Szöllősy János Debrecen akkori polgármestere adott ki. Az okmány a város azon földadományairól szól, melyekkel az agrárképzőhely kialakítását kívánták támogatni – derült ki.

Kupa a dinnyetermesztőknek

„Idegenvezetőm” elmondta: a különböző tudományterületek bemutatására külön-külön vitrinek szolgálnak a múzeumban, melyek közül az elsőben egy nagy kupán akadt meg a szemem. Fekete István szavai gyorsan szertefoszlatták azon feltételezésemet, hogy a serleget egy komolyabb sportsikerért kaphatta egykor egy „agráros”. Mint megtudtam, az intézmény 1959-ben remekül szerepelt egy dinnyetermesztési versenyen, és az „édes sikerért” adták az elismerést. Mivel egy Agrármúzeum magok nélkül mit

sem érne, apró üvegekben számos kisebb, nagyobb mag, például árpa, lucerna és hibrid kukorica is látható, melyek egykor a diákoknak szülő szemléltető eszközként szolgáltak. Kicsit arrébb néhány írás és fotó azt bizonyítja, hogy Pallagon működött a Magyar Királyi Dohánytermesztési Kísérleti Állomás, mely nemzetközi hírű intézetben különböző dohányfajta nemesítések és kísérletek, illetve azokhoz kapcsolódó földművelési-, tápanyagellátási-, növényvédelmi vizsgálatok zajlottak.

Csirkecsontváz vitrinben

A következő nagy tároló az állattenyésztést hivatott bemutatni. A gyapjú minták mellett egy baromfi teljes csontváza is megtekinthető. (Ilyen formában nemigen találkozunk vele a tányérunkon.) Régi fotókon itt az is látható, hogy az egykori hallgatók miként végezték gyakorlatukat az intézményhez tartozó állattenyésztő tangazdaságokban. Az agrokémiát és a talajtant bemutató részben egy kisebb fadoboz kelti fel az érdeklődésemet, amelyről kiderül, hogy egy nagyon régi mikroszkópot látok. Aztán Fe-

Kalandos agráros múlt

A cívisvárosi agrárfelsőoktatás története meglehetősen hosszú, hiszen nem kevesebb, mint 153 éve kezdődött. A dolog úgy indult, hogy egy évvel a kiegyezés után, 1868-ban megnyitotta kapuit a mai Bem téren, (akkoriban Ferenc téren) az Országos Felsőbb Gazdasági Tanintézet. (Ennek helyén most a megyei könyvtár áll.) Ott elméleti oktatás zajlott, míg a gyakorlatokat a Pallagon kialakított tangazdaságban tartották. A Bem téri házat sikerült a képzés iránt mutatkozó nagy érdeklődés miatt viszonylag gyorsan „kinőni”, így 1883-ban a mai Perényi utcába, a Fűvészkertbe költözött át az intézmény, oda ahol most a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Levéltára működik. 1901-ben megint pakolt a gazdasági tanintézet, a Perényi utcáról ezúttal Pallagra, a most is ott található Balásházy János Gyakorló Technikum épületébe tették át székhelyüket, ahol ezt követően nem kevesebb mint 48 éven keresztül zajlott felsőfokú agrárképzés. A Böszörményi úton 1940-ben „vetette meg a lábát” az agrárszakoktatás, ahol kezdetben, 13 éven keresztül középfokú mezőgazdasági szakképzéssel foglalkoztak. Az agrárfelsőoktatás 1953-ban kezdte meg a működését a Böszörményi út 138. szám alatt, mint Mezőgazdasági Akadémia. Ebben az évben tulajdonképpen helyet cserélt a közép- és felsőfokú agrárképzés vagyis a felsőoktatás beköltözött a Böszörményi útra, míg a középfok kiköltözött Pallagra. Ezen területi elrendeződés mind a mai napig fennáll.

kete István egy úgynevezett dofaméterre mutatott, amely a levélfelület-nedvesség és a levegőhőmérséklet mérés elvén működő növénybetegség előrejelző készülék, melyet Szepesi István a kar professzora tervezett a '80-as évek elején.

DATE dísztalár és rektori lánc

A következő vitrinben egy ember nagyságú bábú „álldogál” olyan rendkívül elegáns alkalmi ruhákban, melyekben nem szokás az utcán sétálni. Fekete István elmagyarázta, hogy a Debreceni Egyetem 2000-ben több felsőoktatási intézmény egyesülésével jött létre. A bábú az addig a Debreceni Agrártudományi Egyetemen használatos rektori dísztalárt és rektori láncot viseli. Az öltözék mögé a falra olyan egykor a debreceni agrárképzést vezető személyiségek portré fotói kerültek, akik ezt a dísztalárt időnként viselték, de az integrált Debreceni Egyetem agrárképzésének vezetői is feltűnnek a képeken. A természetvédelemről és vadgazdálkodásról szóló részben a távcső és a vadász-kürt mellett, egy úgynevezett rókahívó síp is felbukkan. Itt is van egy kupa, amely azt bizonyítja, hogy a vadgazda hallgatók 2005-ben megnyerték az Országos Felsőoktatási Vadászvetélkedőt.

Mi szem-szájnak ingere

A kiállítóterem bal szegletében kapott helyet az a rész, ahol az élelmiszertudományi-, és élelmiszertechnológiai kutatáshoz és oktatáshoz kapcsolódó relikviák találhatóak. Ezek egyike egy úgynevezett kézi sikérmó, illetve egy korabeli labormérleg. Fekete István arról is beszámolt, hogy a Böszörményi

nyí úti Campuson 2016-ban létrejött egy Élelmiszeripari Innovációs Központ, amely a kutatás és a gyakorlati oktatás mellett a termékelőállításban is jeleskedik. A hallgatók közreműködésével készülő Unifood termékcsaládból találhatóak itt például színes száraztészta, lisztek, kekszek.

Észak-Erdély hidege

A terem hátsó részében a Természetvédelmi Tanszék felajánlásának köszönhetően figyelemre méltó lepkegyűjteményt, rókaprémet és rovarfogó hálót is elhelyeztek a kiállítás összeállítói. Az agrometeorológiai oktatáshoz, kutatáshoz kapcsolódó relikviák között egy nagyobb sokágú fagylaltos kanálra emlékeztető szerkezetéről sikerül kitalálnom, hogy az nem más, mint egy szélesebségmérő. De látunk itt úgynevezett szónikus szélirány meghatározót is – fejtette ki vendéglátónk. A következő érdekesség egy olyan éghajlati térkép, amelyen Észak-Erdély és Kárpátalja is Magyarországhoz tartozik, melyből kikövetkeztethető, hogy ez az 1940-es II. bécsi döntés után készült. Erdély kék színű rajta, ami azt jelentette, hogy télen arra van a leghidegebb. A geodéziával és a távérzékeléssel összefüggő eszközök között találtam rá arra a tárgyra, amiről alig akartam elhinni, hogy ez már múzeumi darab. A mai táblagépekre emlékeztető, lapos képernyős szürke számítógépszerűséget a XXI. század legelején gyártották, amelybe az adatokat a monitor két oldalán elhelyezett gombok megnyomásával lehetett bevinni.

A jó indexek nyilvánosak

A terem jobb oldalán a Diákélet, sport,

kultúra feliratú szekrény előtt álltunk meg. – A Debreceni Gazdasági Akadémia Sport Egyesülete (DGASE) Pallagon 1907-ben alakult meg. Ez volt a debreceni agrárfelsőoktatás első hivatalos sportegyesülete, aminek a sportpályája a mai napig látogatható a Balásházy Kollégium mögött – ismertette Fekete István. A kiállítás utolsó harmadában a debreceni agrárfelsőoktatásban valamikor jelentős szerepet vállaló, oktató-kutató tanárok személyes relikviái között felbukkan a növénytermesztéstudományok területén iskolateremtőnek számító Bocz Ernő professzor és a valamikori Takarmányozástani Tanszéken oktató Schalbert József indexe, amelyekben csak jó jegyek szerepelnek.

A Gőz-Lokomobil

A múzeum közepén egy általam csak mini gőzmozdonynak minősített szerkezet áll, melyről azt sikerült megtudnom, hogy az egy sínek nélkül a saját vas kerekein gördülő úgynevezett Gőz-Lokomobil, amit a XIX. század végén, a XX. század elején lovakkal vagy ökrökkel vontattak mezőgazdasági területekre, ahol például cséplőgépeket tudtak meghajtani vele. Az angol mintára készült masina kazánját főleg szénrel fűtötték és 8-10 lóerőt volt képes leadni. A Gőz-Lokomobil a Géptani Tanszék vezetője találta meg darabokra esve vidéken, melyet kollégáival újjávarázsoltak. Ennek eredményeképpen akár most is lehetne használni – mesélte Fekete István.

Fejlődő gyűjtemény

Varga Antal dekoratőr a 2013-ban megnyílt kiállítás rendezője arról számolt be, hogy a gyűjtemény létrehozásáról Nagy János professzor, prorektor, az Agrártudományi Centrum elnöke döntött. A tárgyak, dokumentumok az egyetemi karok, intézmények adományaiaként kerültek a gyűjteménybe, a kiállítás forgatókönyvét pedig Surányi Béla agrártörténész állította össze. – Stündl László dékán kezdeményezésére a közelmúltban megújult, kibővült a gyűjtemény, így idén szeptemberben már ezen a korábbinál nagyobb alapterületű helyen nyitottunk meg újra. Terveink között a jelen mezőgazdaságának és a jövő agrároktatásának a bemutatása is szerepel - tette hozzá Varga Antal. Fekete István hozzátette: a gyűjteménnyel elsősorban a hallgatók az alma mater iránti kötődését szeretnék erősíteni. – A diákokban olyan érzelmi alapot akarunk kialakítani, amellyel bátran merik vállalni, hogy mi debreceni agrárosok vagyunk – jelentette ki. Végül az is kiderült, hogy az agrármúzeum gyűjteményét előzetes bejelentkezés után bárki megnézheti és csoportokat is szívesen fogadnak.